

СЛАВУТЫЯ ДЗЕЯЧЫ НАВУКІ І КУЛЬТУРЫ

Мая Радзіма — Беларусь

---

4 клас

МЭТА: пазнаёміць з гістарычнымі асобамі, якія ўнеслі найбольш важны ўклад у развіццё беларускай навукі і культуры.

ЗАДАЧЫ:

- пазнаёміць з той спадчынай, якую пакінулі нам славуцыя вучоныя — Яўхім Карскі, Усевалад Ігнатоўскі, браты Тышкевічы, а таксама народныя паэты Беларусі — Янка Купала і Якуб Колас;
- развіваць уменне адшукваць галоўнае ў дзейнасці гістарычнай асобы і характарызаваць дзеяча, вызначаць ролю яго дзейнасці ў гісторыі;
- выходзіць высокія маральныя якасці і пачуццё асабістага грамадзянскага абавязку перад сваёй Радзімай і яе народамі, імкненне пакінуць свой след у гісторыі.

Проверка

домашнего задания

План адказу

1. Заняволенне сялян.
2. Адмена заняволення (1861 г.).
3. Францішак Багушэвіч (1840—1900 гг.) — абаронца сялян.
4. Не пакідайце ж мовы нашай беларускай...
5. Францішак Багушэвіч — слаўны нашчадак Ф. Скарыны.

Ці ведаеце вы, якую спадчыну пакінулі нам	Ведаю	Не ведаю
<i>Яўхім Карскі</i>		
<i>Янка Купала</i>		
<i>Якуб Колас</i>		
<i>Усевалад Ігнатоўскі</i>		
<i>Браты Тышкевічы</i>		

Славутыя дзеячы навукі і культуры

№ п/п	Прозвішча і імя	Гады жыцця	Месца нараджэння	Дасягненні
1	<i>Яўхім Карскі</i>			
2	<i>Янка Купала</i>			
3	<i>Якуб Колас</i>			
4	<i>Усевалад Ігнатойскі</i>			
5	<i>Канстанцін Тышкевіч</i>			
6	<i>Яўстафій Тышкевіч</i>			

Вядомы лінгвіст-славіст, этнограф і палеограф, заснавальнік беларускага мовазнаўства, літаратуразнаўства і палеаграфіі, член шматлікіх навуковых арганізацый, аўтар больш за 100 праца па мовазнаўству, этнаграфіі, палеаграфіі і інш.

Яўхім Фёдаравіч КАРСКІ (1860—1931 гг.)

Этнаграфія — навука аб этнасе (народах), вывучае паходжанне народаў, іх рассяленне, побыт і культуру.

Палеаграфія — навука, якая вывучае старажытныя рукапісы.

Мовазнаўства (лінгвістыка) — навука аб чалавечай натуральнай мове і аб усіх мовах свету як канкрэтных яе прадстаўніках, агульных законах будовы і функцыянавання мовы.

Адна з найбольш значных прац Я. Карскага —
«Беларусы».

Славутыя дзеячы навукі і культуры

№ п/п	Прозвішча і імя	Гады жыцця	Месца нараджэння	Дасягненні
1	<i>Яўхім Карскі</i>	1860—1931	в. Лаша, Гродненшчына	Даказаў, што продкамі беларусаў з'яўляюцца ўсходнія славяне
2	<i>Янка Купала</i>			
3	<i>Якуб Колас</i>			
4	<i>Усевалад Ігнатойскі</i>			
5	<i>Канстанцін Тышкевіч</i>			
6	<i>Яўстафій Тышкевіч</i>			

Янка КУПАЛА (1882—1942) —
першы народны паэт Беларусі.

Нарадзіўся будучы паэт у фальварку Вязынка Мінскага павета Мінскай губерніі (цяпер — Маладзечанскі раён Мінскай вобласці).

Экспазіцыя музея

Якуб КОЛАС (1882—1956 гг.) — народны паэт Беларусі.

Музей Якуба Коласа

Нарадзіўся ў засценку Акінчыцы Мінскага павета
(з 1971 г. у межах г. Стоўбцы Мінскай вобл.)

Цена особнаго нумэру 5 коп.

Год V.

Віляня 26 Серпня (Аугуста) 1910 г.

№ 35.

Наша Ніва

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА З РЫСУНКАМІ

Выходзіць што тыдзень рускімі і польскімі літэрамі.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Віляня, Віленская вуліца, д. № 99.

Цэна в перасылкай і дастаўкай да хаты: на 1 г. — 2 р. 50 к., на 6 мес. — 1 р. 25 к., на 3 м. — 65 к., на 1 мес. — 25 к. На грамадзкіх, на 1 г. — 4 р., на 6 мес. — 2 р., 3 мес. — 1 р. Перамога адрэсу — 20 коп.

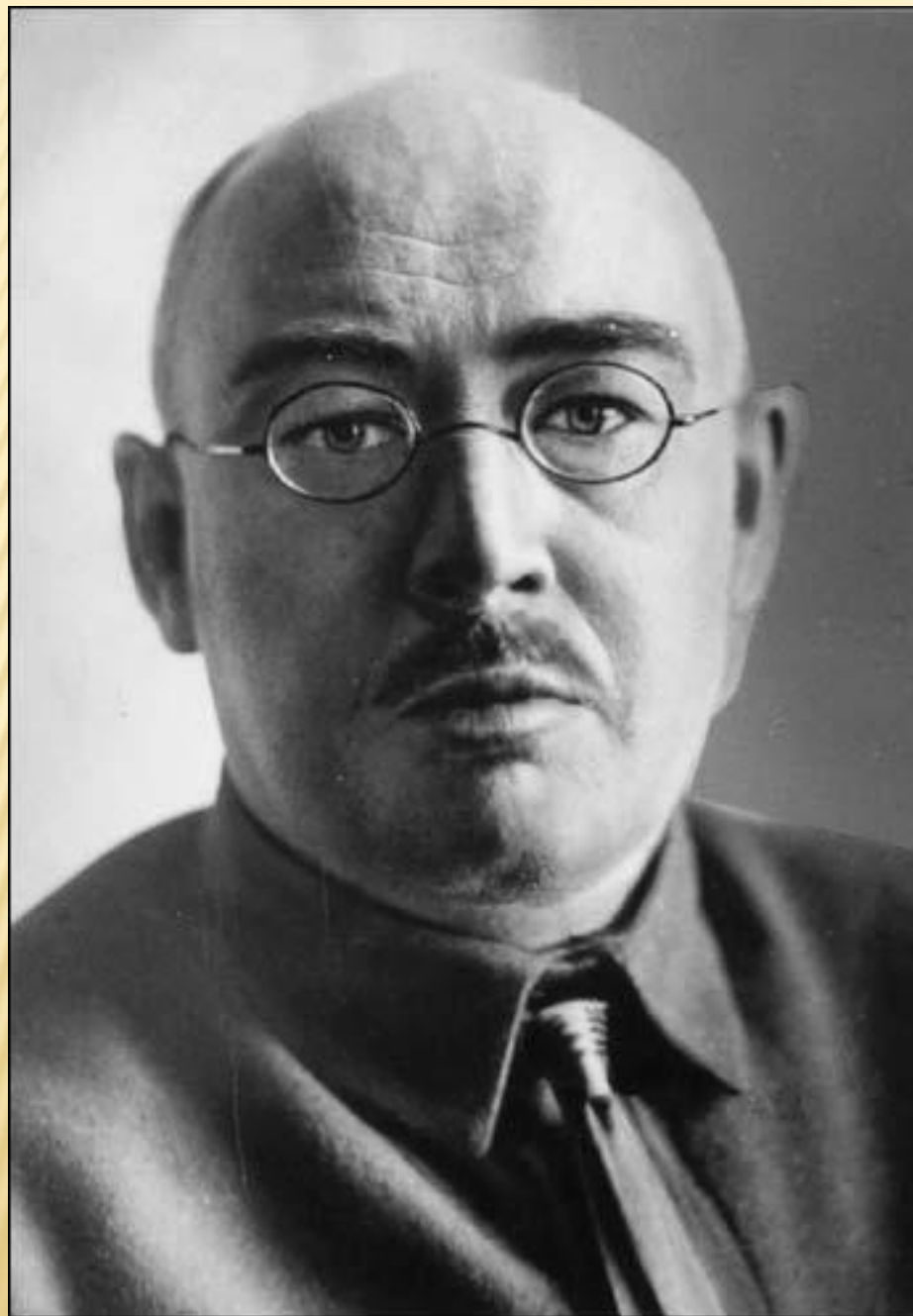
Якуб Колас і Янка Купала часта друкаваліся ў першай беларускамоўнай газеце «Наша ніва».

Славу́тыя дзеячы навукі і культуры

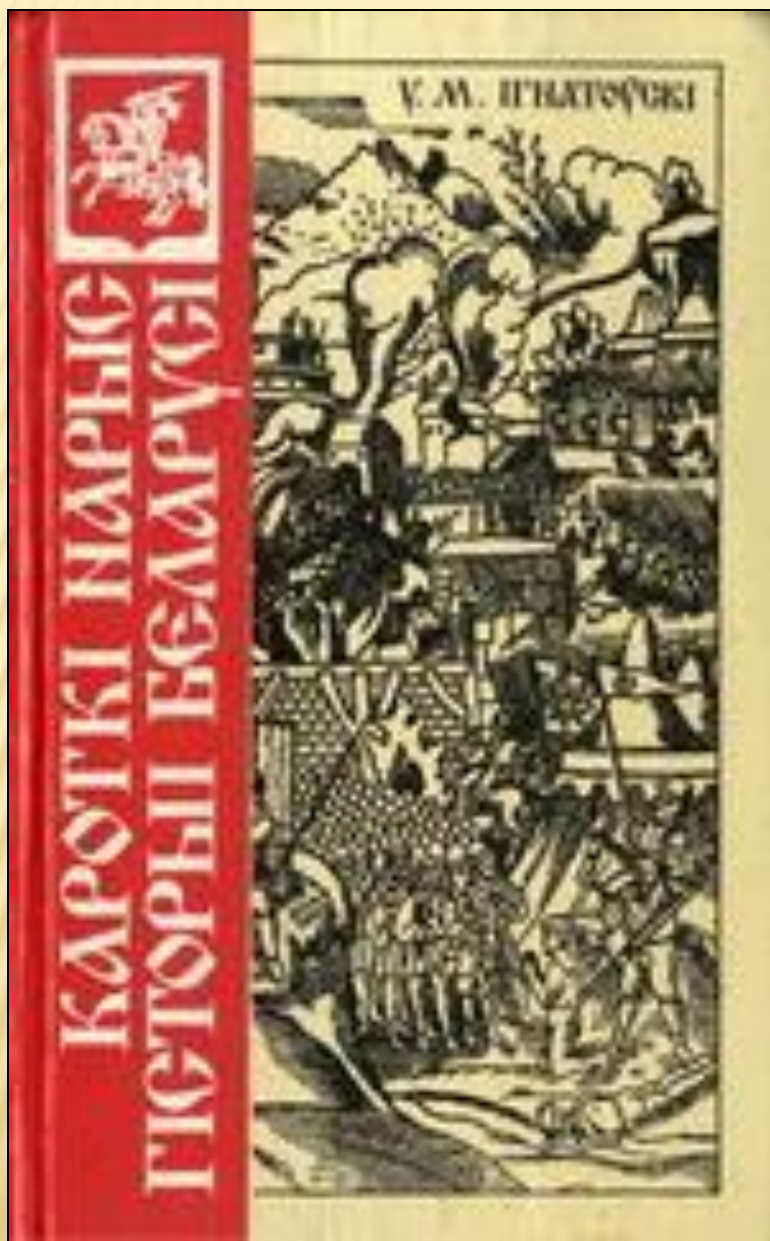
№ п/п	Прозвішча і імя	Гады жыцця	Месца нараджэння	Дасягненні
1	<i>Яўхім Карскі</i>	1860—1931	в. Лаша, Гродненшчына	Даказаў, што продкамі беларусаў з'яўляюцца ўсходнія славяне
2	<i>Янка Купала</i>	1882—1942	в. Вязынка, Віленшчына	Народны паэт Беларусі
3	<i>Якуб Колас</i>	1882—1956	в. Акінчыцы, Міншчына	Народны паэт Беларусі
4	<i>Усевалад Ігнатоўскі</i>			
5	<i>Канстанцін Тышкевіч</i>			
6	<i>Яўстафій Тышкевіч</i>			

Усевалад Макаравіч ІГНАТОЎСКІ

(1881—1931 гг.) —
беларускі грамадскі
і палітычны дзеяч,
гісторык,
першы прэзідэнт
Беларускай
Акадэміі навук.

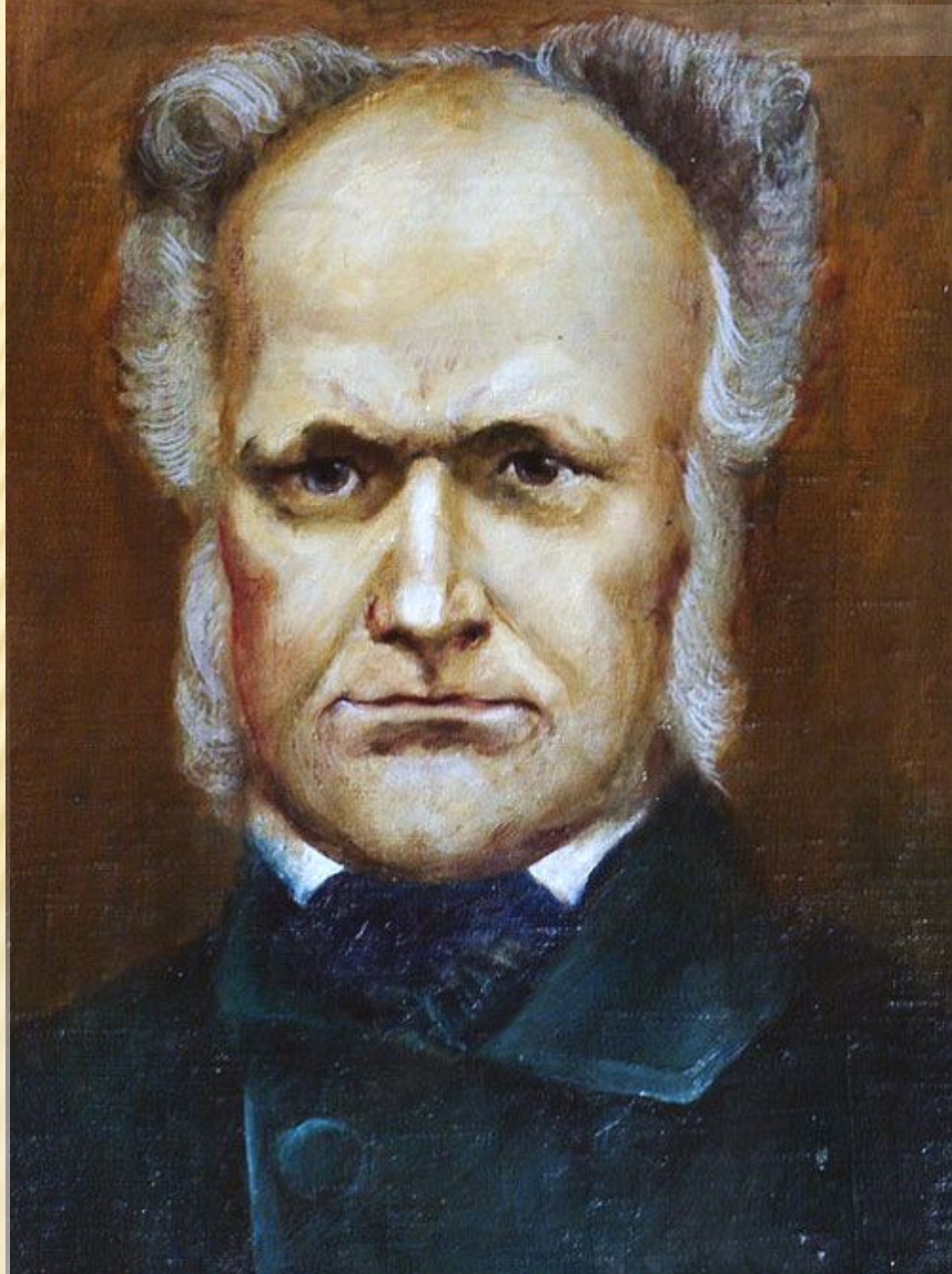

Сваё жыццё У. Ігнаціўскі прысвяціў даследаванню важных падзей гісторыі Беларусі. Адзін з яго твораў — «Короткі нарысы гісторыі Беларусі».

Славу́тыя дзеячы навукі і культуры

№ п/п	Прозвішча і імя	Гады жыцця	Месца нараджэння	Дасягненні
1	<i>Яўхім Карскі</i>	1860—1931	в. Лаша, Гродненшчына	Даказаў, што продкамі беларусаў з'яўляюцца ўсходнія славяне
2	<i>Янка Купала</i>	1882—1942.	в. Вязынка, Віленшчына	Народны паэт Беларусі
3	<i>Якуб Колас</i>	1882—1956	в. Акінчыцы, Міншчына	Народны паэт Беларусі
4	<i>Усевалад Ігнатойскі</i>	1881—1931	в. Токары, Брэстчына	Даследчык гісторыі
5	<i>Канстанцін Тышкевіч</i>			
6	<i>Яўстафій Тышкевіч</i>			

Яўстафій Піевіч

ТЫШКЕВІЧ (1814—1873).

Беларускі гісторык, археолаг, краязнавец, адзін з заснавальнікаў беларускай навуковай археалогіі. Брат К. П. Тышкевіча. Ганаровы член Пецярбургскай і Стасгольмскай Акадэміі навук, Лонданскага археалагічнага інстытута. Заснавальнік і старшыня Віленскай археалагічнай камісіі.

Даследаваў накавальны інвентар крывіцкіх курганоў. Аўтар кніг па археалогіі і краязнаўству Беларусі.

Беларускі гісторык, археолаг, этнограф, адзін з заснавальнікаў беларускай навуковай археалогіі. Член Маскоўскага археалагічнага таварыства. На аснове ўласных калекцый з бацькам і братам стварыў Лагойскі музей старажытнасцей. Адзін з заснавальнікаў Віленскага музея старажытнасцей, член Віленскай археалагічнай камісіі.

Даследаваў каля 200 курганаў, гарадзішчаў і замчышчаў Мінскай губерні. Стварыў першыя тапаграфічныя планы гарадзішчаў. Аўтар кніг па гісторыі, этнаграфіі і краязнаўству Беларусі.

Канстанцін Певіч ТЫШКЕВІЧ (1806—1868 гг.).

Лагойскі палац Тышкевічаў, у якім размяшчаўся музей. Так ён выглядаў у XIX ст.

Цікава ведаць

Пасля 1917 года ў палацы размяшчаўся і прытулак для беспрытульнікаў, і звычайная школа. Ён прастаяў да самай Вялікай Айчыннай вайны, падчас якой немцы размясцілі ў ім свой штаб. У ноч на 23 снежня 1942 года партызаны брыгады «Штурмавая» разграмілі лагойскі варожы гарнізон. А разам з варожым гарнізонам быў разгромлены і палац, так калісьці клапатліва адбудаваны Піем Тышкевічам...

Пасля вайны ад палаца заставаліся яшчэ даволі вялікія руіны, і напэўна да нашага часу дайшло б куды больш, але мясцовыя жыхары пасля вайны разабралі ўсё на цэглу.

Цяпер ад выдатнага палаца, дзе калісьці была сапраўдная скарбніца, засталіся толькі рамантычныя руіны правага крыла.

Сучасны выгляд палаца Тышкевічаў

2007 г.

1920 г.

Славу́тыя дзеячы навукі і культуры

№ п/п	Прозвішча і імя	Гады жыцця	Месца нараджэння	Дасягненні
1	<i>Яўхім Карскі</i>	1860—1931	в. Лаша, Гродненшчына	Даказаў, што продкамі беларусаў з'яўляюцца ўсходнія славяне
2	<i>Янка Купала</i>	1882—1942.	в. Вязынка, Віленшчына	Народны паэт Беларусі
3	<i>Якуб Колас</i>	1882—1956	в. Акінчыцы, Міншчына	Народны паэт Беларусі
4	<i>Усевалад Ігнатойскі</i>	1881—1931	в. Токары, Брэстчына	Даследчык гісторыі
5	<i>Канстанцін Тышкевіч</i>	1806—1868	г. Лагойск, Міншчына	Заснавальнік археалогіі
6	<i>Яўстафій Тышкевіч</i>	1814—1873	г. Лагойск, Міншчына	Заснавальнік археалогіі